

## ชุมชนตำบลสองพี่น้อง

ชุมชนสองพี่น้อง ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร



พืชพื้นเมืองที่มีการอนุรักษ์ในชุมชน

ได้แก่ รางจืด พริกไท ค้างคาวดำ สมอพิเพก วอเตอร์เครส มะเดื่อฉิ่ง หนุมารประสานกาย หยูารีแพร ลำโพง และกาสลัก เป็นต้น



พริกไท



รางจืด



ค้ำคาวดำ



หว่า



กฤษณา



ศรีตรัง



วอเตอร์เครส



มะเดื่อฝรั่ง



ทองพันชั่ง



หนุ่ฆานประสากาย



หญ้ารี่แพร



ล้าโพงกาลัก

## ประวัติความเป็นมาชุมชนสองพี่น้อง ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร

ตำบลสองพี่น้อง เดิมเป็นหมู่บ้านในตำบลสลุยแยกออกมา 6 หมู่บ้าน บ้านทรายขาว บ้านห้วยใหญ่ บ้านงาช้าง บ้านร้านตัดผม บ้านตาเงาะ บ้านสามล้าน และแยกบ้านดวงดี จากบ้านร้านตัดผม มาเป็น 7 หมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2536 ที่ชื่อสองพี่น้อง เพราะเป็นบ้านพี่น้องกับตำบลสลุย เมืองท่าแซะ เป็นเมืองหน้าด่านของเมืองชุมพรจึงเป็นสมรภูมิลูกจากพม่าที่เข้าตีเมืองทุกครั้ง เมืองท่าแซะปรากฏตามคำบอกเล่าของชาวกรุงเก่า ตามพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ว่าเมืองท่าแซะเป็นเมืองขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา มีฐานะเป็นเมืองจัตวา เมืองหน้าด่านขึ้นตรงกับเมืองชุมพรซึ่งเป็นเมืองตรี ผู้ครองเมืองท่าแซะ มีบรรดาศักดิ์ว่าพระเทพไชยบุรินทร์

เมืองท่าแซะตั้งขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่นอน ต่อมาในปี พ.ศ. 2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้จัดการปรับปรุงท้องที่เป็นมณฑลเทศาภิบาลขึ้น ให้ลดฐานะเมืองท่าแซะ เมืองปะทิว เมืองกำเนิดนพคุณ เป็นอำเภอขึ้นต่อมณฑลชุมพร และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเทพไชยบุรินทร์ (คล้าย จิตะฐาน) ดำรงตำแหน่งกรมการอำเภอ (นายอำเภอ) คนแรก ขณะนั้นที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ระหว่างวัดแหลมบางกับวัดยางซ้อ พ.ศ. 2462 กระทรวงมหาดไทยออกประกาศแจ้งความวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2462 ให้ยุบอำเภอท่าแซะเป็นกิ่งอำเภอท่าแซะ โอนการปกครองขึ้นกับอำเภอปะทิว โดยอ้างว่าท้องที่อำเภอท่าแซะโดยมากยังเป็นป่าเขา การงานมีน้อย หมู่บ้านและตำบลมีตั้งค่อนไปทางอำเภอปะทิว ทางไปมาสะดวก อำเภอปะทิวมีคนมาก การทำมาหากินกำลังเจริญ พ.ศ. 2464 ย้ายที่ว่าการอำเภอจากบ้านแหลมมายมาตั้งที่บ้านตะโหนดการ้อง (จุดที่ตั้งสถานีตำรวจภูธรในปัจจุบัน) ต่อมาทางราชการเห็นว่าท่าแซะมีท้องที่กว้างขวาง มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่า (สหภาพเมียนมาร์ในปัจจุบัน) และมีประชาชนอยู่หนาแน่น ทางราชการโดยสำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกประกาศ ณ วันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2483 ยกฐานะกิ่งอำเภอท่าแซะเป็นอำเภอท่าแซะอีกครั้งหนึ่งจนปัจจุบัน

อำเภอท่าแซะเป็นเมืองหน้าด่านของเมืองชุมพรในสมัยโบราณ ในการณรงค์สงครามไทยกับพม่าทุกๆ ปีจะต้องมีการเตรียมตัวป้องกันการรุกรานของพม่าเพราะข้าศึกจะมาตีเมืองชุมพรได้ต้องเดินผ่านอำเภอท่าแซะ ท่าแซะจึงเป็นสมรภูมิลูกจากพม่า ฉะนั้นจึงเป็นเหตุให้สถานที่ต่างๆ มีชื่อเป็นไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลายแห่ง อาทิ ตำบลทัพเรือ (กองทัพพม่าเดินทัพพม่าผ่านมาทางพื้นที่นี้ก็รื้อทัพไว้ จึงเรียกนามตำบลนี้ว่าทัพเรือ ต่อมาได้เรียกพื้นที่เป็น รั้วรอบ ในปัจจุบัน)

### ลักษณะที่ตั้ง/อาณาเขต

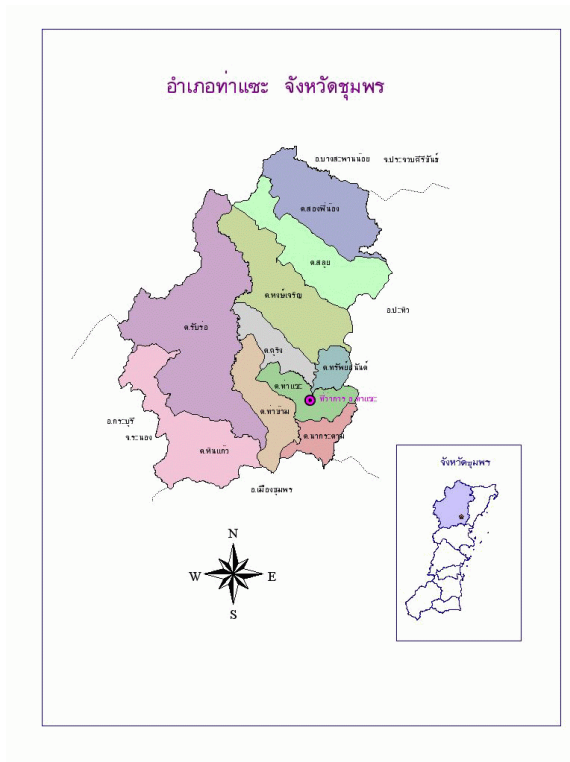
ทิศเหนือ	ติดกับ	ต.ไชยราช อ.บางสะพานน้อย จ.ประจวบคีรีขันธ์
ทิศใต้	ติดกับ	ต.สลุย อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ต.เขาไชยราช อ.ปะทิว และ ต.สลุย อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร
ทิศตะวันตก	ติดกับ	สหภาพเมียนมาร์

### อาชีพ

อาชีพหลัก ทำนา ทำสวน ค้าขาย รับจ้างทั่วไป  
อาชีพเสริม เลี้ยงสัตว์

### คำขวัญอำเภอท่าแซะ

พ่อตาหินช้างเรื่องเดช เข้าเขตประตูเมืองใต้ ไหว้เสด็จในกรมฯ ชมถ้ำเก่าแก่  
แหล่งเผยแพร่วัฒนธรรม น้ำตกงามธรรมชาติ ท่องยุทธศาสตร์เนินสี่เก้าหนึ่ง



แผนที่อำเภอท่าแซะ

## ลักษณะทางภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ

### ลักษณะทางภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปมีลักษณะยาวและแคบ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. ทางทิศตะวันตกมีลักษณะเป็นที่สูง มีเทือกเขาภูเก็ต และเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวกั้นเขตแดนธรรมชาติ
2. บริเวณตอนกลาง เป็นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ เป็นเขตเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด และ 3. พื้นที่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบตามแนวชายฝั่งทะเลของอ่าวไทย ลักษณะชายหาดของจังหวัดชุมพรค่อนข้างเรียบมีความโค้งเว้าน้อย โดยชายฝั่งทะเลมีความยาวถึง 222 กิโลเมตร และความกว้างของจังหวัดโดยเฉลี่ยประมาณ 36 กิโลเมตร

### ลักษณะภูมิอากาศ

เป็นเขตที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเหตุให้มีฤดูการเพียง 2 ฤดู คือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงเปลี่ยนมรสุมหลังมรสุมตะวันออกเฉียงเหนืออ่อนกำลังลง ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากทะเลอันดามันเป็นมวลอากาศที่มีความชื้นสูง และเปลี่ยนเป็นลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้เกิดฝนตกชุก มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง 1,553-2,344 มิลลิเมตร

สำหรับอุณหภูมิ เฉลี่ยโดยประมาณ 27.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.6 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุด 97 เปอร์เซ็นต์ เฉลี่ยต่ำสุด 49 เปอร์เซ็นต์ ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยทั้งปี 81 เปอร์เซ็นต์

## วัฒนธรรมและประเพณี

### ประเพณีขึ้นถ้ำรับร้อ

นับแต่โบราณกาลชาวอำเภอท่าแซะและอำเภอใกล้เคียงเชื่อกันว่าวันแรม 14 ค่ำ เดือน 5 ซึ่งเป็นวันจวบปีจวบเดือน หรือที่เรียกว่า “วันตรุษจวบปีจวบเดือน” และเป็นการรวมญาติชาวบ้านท้องถิ่นที่ไปทำงานและอาศัยอยู่ที่อื่นได้กลับมาเยี่ยมบ้าน มาปิดทองพระคู่บ้านคู่เมือง เชื่อว่าหากได้ทำบุญปิดทองพระหลักเมืองถือว่าได้กุศลอย่างใหญ่หลวง และได้แก้บนปีด้วยการปิดทองจุดลูกประทัด เพื่อขอบคุณพระหลักเมืองที่ได้คุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข การทำบุญขึ้นถ้ำรับร้อ ในคืนแรม 13 ค่ำ เดือน 5 บริเวณวัดถ้ำรับร้อมีมหรสพแสดงหลายอย่างตอนเช้าของวันแรม 14 ค่ำ เป็นประเพณีขึ้นถ้ำรับร้อ เพื่อนมัสการและปิดทองพระหลักเมือง ในวันเดียวกันเวลากลางวัน บริเวณหน้าถ้ำจะมีการละเล่นต่างๆ เช่น มโนราห์ มวย ลิเก รำวง ฯลฯ เมื่อหมดงานประเพณีแล้วชาวบ้านก็เริ่มที่หว่านกล้าลงมือทำไร่นาของปีต่อไป นับเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับชีวิตใหม่ในปีถัดไป ปัจจุบันนี้ถึงแม้ว่าเมืองชุมพรจะมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ประเพณีนี้ยังคงดำรงอยู่

### ประเพณีชักพระลากหัวเข้

เป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวบ้านท่าข้าม และบ้านหนองเรือ ตำบลท่าข้าม อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ได้มีการสืบทอด โดยการนำพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนรถเทียมเกวียนที่มีหัวจระเข้อยู่สองข้างซ้าย - ขวา และมีเชือกผูกติดที่ตัวรถเทียมเกวียนสองเส้น ใช้คนลากไป มีจุดประสงค์เพื่อให้คนได้สรองน้ำพระ เพื่อสร้างความสนุกสนานรื่นเริง ความสามัคคี ถ้าหากคนที่ลาก ลากไปคนละทาง ก็จะทำให้เกิดความไม่พร้อมเพรียงกัน และเริ่มลากจากหมู่บ้านหนึ่งไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งกำหนดจัดงานช่วงเทศกาลวันสงกรานต์ของทุกปี การนำพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนรถเทียมเกวียนที่มีหัวจระเข้ ใช้คนลากจากหมู่บ้านหนึ่งไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่ง ให้ผู้เฒ่าผู้แก่ได้ออกมาสรงน้ำพระ และร่วมทำบุญกัน

### พิธีกองตายาย

พิธีกองตายาย มักจัดในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 4 ของทุกปี ยังปรากฏให้เห็นในอำเภอเมืองชุมพร และอำเภอท่าแซะบางส่วน เพื่อแสดงถึงความเคารพและความผูกพันที่มีต่อบรรพบุรุษที่ชาวบ้านเรียกว่า “ตายาย” พิธีกองตายายเกิดขึ้นเมื่อไหร่และเกิดขึ้นได้อย่างไรยังไม่ทราบแน่ชัด เพราะยังไม่พบหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีเพียงการปฏิบัติสืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่นเท่านั้น ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกองตายายเป็นความเชื่อร่วมกันที่เริ่มต้นจากกลุ่มเครือญาติ ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษจนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมมาจนถึงปัจจุบัน จุดมุ่งหมายหลักของพิธีกองตายายคือ ความต้องการแสดงความเคารพบูชาบรรพบุรุษผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ และสำนึกในบุญคุณของผู้ที่ล่วงลับไป โดยการจัดเตรียมสำหรับอาหารคาวหวานเพื่อใช้เลี้ยงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยเชื่อว่า ผีตายายยังคงอยู่กับลูกหลาน คอยปกป้องคุ้มครองลูกหลานให้พ้นภัยอันตรายในทุกๆ วัน ผู้ประกอบพิธีคือผู้อาวุโสที่สุดในครอบครัว หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สืบทอดพิธีนี้ต่อไป หากผู้อาวุโสไม่สามารถประกอบพิธีนี้ได้ จะเป็นหน้าที่ของลูกหลานที่ต้องรับหน้าที่ประกอบพิธีดังกล่าวแทน โดยมีเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ คือ เสื่อสำหรับปูนั่งและวางอาหารคาวหวาน ใบตองสำหรับกองอาหารที่ห้ามเด็ดปลายใบและห้ามมีใบที่ฉีกขาดเด็ดขาด ด้วยความเชื่อว่าหากเด็ดปลายใบแล้วผีบรรพบุรุษจะไม่สามารถมาเข้าร่วมพิธีได้ ต่างจากเวลาปกติ หากมีการนำใบตองมาใช้ประโยชน์ในบ้านจะต้องเด็ดปลายออก เพื่อป้องกันไม่ให้ผีสามารถเข้าบ้านได้ อย่างอื่นมีหิ้งพระ หรือ โต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูป และมีการนำพระพุทธรูปประกอบพิธีโดยการใส่ดอกไม้ ธูปเทียนบูชาตามปกติ แต่บางบ้านก็ไม่มีการนำพระพุทธรูปเข้ามาเกี่ยวข้องเลย อาหารคาวหวานจะกองด้วยปริมาณที่พอเหมาะ แบ่งเป็นกองๆ ทั้งหมด 5 กอง วางบนใบตอง โดยอาหารหวานจะตั้งอยู่บนครึ่งบนของใบตอง ส่วนอีกครึ่งหนึ่งใช้วางอาหารคาว ส่วนเครื่องมือเครื่องใช้ในพิธีกองตายาย ประกอบด้วย มีด ขวาน เคียว แกระ กระแฉะ ปิ่น ซึ่งเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ หากเป็นช่างตีเหล็กก็ใช้เครื่องมือตีเหล็ก หากเป็นช่างขุดเรือก็ใช้เครื่องมือขุดเรือ หากเป็นช่างไม้ก็ใช้เครื่องมือที่ใช้ในงานไม้ นอกจากนี้ ยังมีส่วนอื่นๆ ประกอบด้วย หมากพลู เหล้า เบียร์ น้ำหวานเมา น้ำเปล่า ยาเส้น เสื้อผ้าใหม่ชาย 1 ชุด หญิง 1 ชุด

แป้งหอม น้ำมันหอม กระจก หวีเงิน หวีทอง กองตายายจะตั้งในบ้านหันไปทางทิศใต้ หากเป็นบ้าน 2 ชั้น จะตั้งบนชั้น 2 มีการปูเสื่อก่อนหนึ่งชั้นแล้วนำใบตองมาวางทับอีกชั้น ลักษณะของโคนใบตองจะหันไปทางทิศตะวันออก และปลายใบตองจะหันไปทางทิศตะวันตก แบ่งกองอาหารคาวหวานอย่างละ 5 กอง บนใบตองส่วนครึ่งบนใช้สำหรับวางอาหารหวาน ส่วนครึ่งล่างใช้สำหรับวางอาหารคาว ในบริเวณกึ่งกลางใบจะใช้สำหรับวางน้ำเปล่า เหล้า น้ำหวานเมา ที่บรรจุในภาชนะเล็กๆ ในส่วนของผู้ประกอบการพิธีจะนั่งถัดลงมาจากใบตองที่ใช้กองตายาย ด้านข้างผู้ประกอบการพิธีจะมีขันน้ำสำหรับ “บัวปากชากลาย” (บัวปาก) และกระโถน โดยผู้ร่วมพิธีจะนั่งอยู่ด้านหลังถัดจากผู้ประกอบการพิธี การประกอบพิธีจะเริ่มเวลาประมาณ 03.00 - 04.00 น. เมื่อการจัดเตรียมอาหารคาวหวานเสร็จ ผู้ทำพิธีจะปูเสื่อ และใบตอง พร้อมทั้งจัดเตรียมเสื่อผ้าใหม่ เครื่องมือ เครื่องใช้ จากนั้นจัดอาหารใส่ภาชนะวางบนใบตอง ซึ่งเริ่มต้นจากการจุดธูปเทียนไหว้พระพุทธรูป แล้วกล่าวคำบูชาพระพุทธรูป (นะโม 3 จบ) ตามด้วยการกล่าวคำถวายข้าวพระพุทธรูปตามลำดับ เมื่อเสร็จในส่วนของพระพุทธรูปแล้วผู้ประกอบการพิธีจึงเริ่มจุดธูปเทียนที่บริเวณกองตายาย จากนั้นกล่าวคำอัญเชิญผีบรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย ญาติที่ล่วงลับไปแล้วของทั้งสองฝ่าย หากมีบรรพบุรุษที่ไม่รู้จักชื่อ จะใช้วิธีการใช้ให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วที่รู้จักชื่อชักชวนกันมาด้วย ในขณะที่มีการออกชื่อเรียกผู้ล่วงลับ ผู้ประกอบการพิธีจะเริ่มรินเหล้า ริน น้ำหวานเมาไปด้วย ในส่วนของบทเชิญช่วงท้ายจะมีการขอพรเพื่อให้บรรพบุรุษคุ้มครอง ดูแลลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ด้วย หลังจากนั้นจะหยิบอาหารจากกองอาหารคาวหวานทั้ง 5 กอง ใส่ในใบตองที่มีช่วงใบยาวประมาณ 1 ฟุต ใส่รวมกันทั้งของคาว ของหวาน ผลไม้ พร้อมทั้งรินน้ำและเหล้าลงไปด้วย นำไปวางบนพื้นดินบริเวณนอกบ้าน มีการกล่าวเชิญมากินด้วยคำกล่าวว่า “พวกติดดินตามมือ ลูกศิษย์ลูกหากินกับเจ้ากับนายไม่ได้มากินกันตรงนี้” โดยไม่ต้องจุดธูปเทียน เพื่อนำไปให้พวกที่ชาวบ้านเรียกว่าพวก “ติดดินตามมือ” แล้วจึงประกอบพิธีไหว้ศาลพระภูมิเจ้าที่ ไหว้ตาพุก (ยุ่งข้าว) และไหว้ตาครกยายสาก ตามลำดับต่อไป

พิธีกองตายาย เป็นประเพณีเก่าแก่ที่กำลังจะสูญหายไปจากสังคมชาวใต้ เด็กรุ่นหลังน้อยคนนักที่จะรู้จักประเพณีนี้ ดังนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาศิลปวัฒนธรรมที่ถือเป็นสมบัติของแผ่นดินคือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชุมพร ภายใต้การนำของ คุณกาญจนา สากระแสรร์ หัวหน้าพิพิธภัณฑ์ และคุณเอกราช ชนาการ ภัณฑารักษ์ประจำพิพิธภัณฑ์ จึงมีแนวคิดในการฟื้นฟูประเพณีนี้ขึ้นมา เพื่อต้องการให้เยาวชนและผู้สนใจได้มีโอกาสสัมผัสประเพณีเก่าแก่ที่บรรพบุรุษร่วมกันสร้างสรรค์เอาไว้ มิให้มรดกล้ำค่าเหล่านี้ต้องสูญสลายไปตามกาลเวลา